

Стратегічна логіка фрау бундесканцлерін

Влад КОСТРОВ

Одним із головних прихильників подальшого спільного застосування ефективних санкцій проти російського агресора нині є Німеччина. Саме позиція Берліна, головного фінансового донора Євросоюзу, багато в чому визначає поведінку останнього в цьому питанні. Певною мірою завдяки твердій і послідовній політиці федерального канцлера Ангели Меркель у питанні санкцій було досягнуто й, незважаючи на протидію підтримуваних Кремлем проросійських сил, поки що зберігається відносна єдність у цьому плані всього Старого світу.

Окрім цього, Німеччина активно надає Україні фінансову й гуманітарну допомогу, один лише німецький гуманітарний конвой зі 112 вантажівок, що прибув до України в жовтні 2014 року, доставив безліч найнеобхіднішого для облаштування на нових місцях біженців із Донбасу, включаючи розбірні будинки, побутову техніку, одяг, предмети першої необхідності тощо. Німеччина послідовно допомагає Україні в розв'язанні проблеми біженців, у лікуванні поранених воїнів, зокрема за кордоном. Мало того, німецька сторона готова виділити 500 мільйонів євро на відновлення інфраструктури Донбасу, яка постраждала внаслідок воєнних дій. Усе це заслугує найглибшої поваги й вдячності. Це підтверджує, що в Берліні вірять у майбутнє України й виступають за її незалежність і територіальну цілісність. І це при тому, що до кримських подій минулого року фрау Меркель уважалася чи не союзником Путіна в Європі, політичним лідером, з яким господар Кремля спілкувався частіше, ніж з іншими. Певно, їх пов'язувало «ендеєрівське» минуле, адже Меркель – уродженка й у минулому громадянка Східної Німеччини, де колишній «підполковник плаща й кинджала» свого часу проходив таємну службу. Його знання німецької істотно спрощувало спілкування. Разом із тим примітно, що саме Ангела Меркель навесні 2014 року першою роздивилася справжнє обличчя Путіна, вказавши європейському політикуму на його неадекватність: «...довіряти цій людині не можна нізащо!».

Попри це фрау федеральний канцлер, або фрау бундесканцлерін, як її називають самі німці, в одному важливому для нас питанні дивним чином виступає категорично проти – йдеться про надання Україні летальної зброї. До того ж не лише Німеччиною. Шановна фрау також активно відмовляє від такого кроку лідерів США, Канади, Польщі, Литви й інших країн НАТО. У підсумку можливе позитивне рішення щодо цього блокується фактично на користь агресора, який саме збирає на Донбасі потужне бронетанкове угруповання для чергового розбійного дійства. Хоча, звісно, нема лиха без добра. Згадаймо, що в нас є свої, українські, сучасні протитанкові розробки, приміром «Стугна», анітрохи не гірша за американський «Джевелін». Зважаючи на все, це буде правильний, хоча й вимушений крок, адже агресор реально накопичує на Донбасі танки. Щоправда, на серійний випуск потрібен час, якого немає.

Що криється за такою позицією голови німецького уряду? Недостатнє розуміння ситуації, недооцінка намірів агресора, якийсь таємний розрахунок, навмисна хитрість або щось іще, про що поки казати зарано? В усякому разі це викликає багато запитань і побоювань, особливо в Україні, для якої питання придбання сучасного озброєння нині є актуальним, як ніколи раніше.

Зрозуміти мотиви фрау бундесканцлерін, безперечно, можна, адже це не в успішній Німеччині агресор анексував Крим, та й війна йде не на німецькій землі, там не вибухають снаряди й міни, не руйнуються міста, не гинуть люди, включаючи мирних жителів, людей

літнього віку, жінок і дітей... А от прийняти таку логіку голови уряду найбільшої країни Євросоюзу без знання причин і врахування глибинних хитросплетень усієї німецької політики дуже непросто. Так, на думку фрау Меркель, військове розв'язання конфлікту на Донбасі неможливе, тому передача українській стороні летальної зброї недоцільна, бо «може спровокувати Москву» на ескалацію війни аж до ризику застосування тактичної ядерної зброї (!). З погляду пересічного німецького виборця війна в Європі – це погано й украй небажано. Хто ж проти, але тут інший випадок. Якщо цю саму війну країні нав'язали ззовні, вона має право захищати свій суверенітет і територіальну цілісність насамперед військовими засобами. До того ж фрау бундесканцлерін якось забуває, що «людина, котрій не можна довіряти», яка вже давно живе у своїй паралельній реальності, геть не має потреби в зовнішніх причинах для виправдання своєї чергової розбійної витівки. Тож слухати своє небажання надати Україні оборонну зброю тільки на реакцію Путіна принаймні несерйозно.

Разом із тим Кремль і справді часто шантажує країни НАТО погрозою застосування своєї ядерної зброї, до того ж із різних приводів. Скажімо, приєднання маленької Данії до системи протиракетної оборони НАТО. Здавалося б, країна-член Північноатлантичного альянсу вирішує в рамках цієї організації питання, що стосується її власної оборони. Однак російський посол Михайло Ванін одразу виступив із заявою, що в такому разі кораблі датських ВМС перетворяться на мішені для російських ядерних ракет. Інша річ, що датчани не мають великих бойових кораблів, гідних застосування такої зброї, але це вже не головне. Шантаж і блеф – передусім.

З тієї ж серії заяви Москви щодо свого «права» розміщення ядерної зброї в анексованому Криму. Не кажучи вже про моральні й правові аспекти, для цього окупанти щонайменше мають відновити відповідну інфраструктуру, зруйновану після 1991 року.

Або візьмемо інформаційні «закиди» кремлівських інформстратегів щодо готовності швидко захопити деякі європейські столиці, «варіантів» можливого бліцкригу в Європі з неодмінним завданням російською стороною тактичного ядерного удару по Варшаві (!) й проривом танкових колон до протоки Ла-Манш. Іще раніше, у планах військової агресії проти України зразка 2011 року, Кремль всерйоз допуслав завдання тактичного ядерного удару навіть по Дніпропетровську, певно, у разі військової невдачі. Наприкінці березня 2014-го Росія також шантажувала цілу низку країн світу перед голосуванням на Генасамблеї ООН щодо України. Дивуватися не доводиться, блеф і шантаж – це особливості кримінально-злочинської психології суб'єкта, який утратив довіру, ознака слабкості. Насправді у відсталой в багатьох аспектах феодально-кримінальної Росії немає жодних шансів виграти війну ані проти США, ані тим більше проти НАТО, військово-промисловий потенціал яких багаторазово перевершує її власний.

Гібридна війна стала глобальним випробуванням на міцність усього світового правопорядку, тому логіка зацікавленого колективного протистояння кремлівській агресії цілком зрозуміла. Захід відповів так, як відповів, оптимально й асиметрично, нав'язавши агресорові свою ініціативу там, де йому нема чого протиставити, – в економічній площині. Санкції спрямовані на «м'яке придушення» російської економіки й гарантований порятунок людства від авантюрного й небезпечного у своєму ядерному божевіллі путінського режиму.

На щастя, сьогодні Європа й Америка поки що єдині в протистоянні агресорові й час начебто працює на загальну перемогу. На своїй безрезневій зустрічі лідери Німеччини й США домовилися про продовження санкцій проти РФ аж до повного виконання всіх пунктів Мінських угод. Уважається, що механізм самознищення агресора почав свій зворотний відлік ще від моменту анексії Криму. Тільки от дія санкцій позначається поступово й для досягнення перемоги потрібен час, а Україні, що стікає кров'ю й терпить мільйонні збитки, мир потрібен уже сьогодні, зокрема для проведення реформ. Це добре розуміє й головний кремлівський негідник, котрий усяляко намагається цьому перешкодити.

Щоправда, диктатор уже вчечивдь не той, яким його бачили ще місяць-другий тому. Зникли звичні для нього зухвало-розв'язна манера спілкування й самопевненість. Судячи з усього, він уже став заручником подій в Україні й, за прогнозами експертів, має програти за будь-якого розвитку подій. Так, вважається, що продовження Федерацією війни в Україні може мати для Кремля катастрофічні наслідки, а її припинення зумовить зниження рейтингу диктатора всередині країни й втрату влади. Але не можна не зважати й на третій варіант, коли від кремлівського «вождя» мало що залежатиме – у разі прогнозованого трикратного падіння цін на нафту (до 20 доларів за барель), а потім, як наслідок, і на газ, ціни на який «Газпром» прив'яже до ціни на нафту. Плюс черговий обвал рубля. І як довго тоді проіснує путінська недоімперія, ніхто передбачити не береться. До того ж із усіма можливими наслідками: для самого диктатора, його злодійкуватого оточення й зухвало одурених ним народів величезної країни за окупований Крим, зруйнований Донбас, збитий малайзійський «Боїнг», закрадені в законних власників цих територій Абхазію, Південну Осетію й Придністров'я тощо. Тільки після перемоги з переможеним агресором буде сенс вести переговори.

Окремого розгляду заслуговує питання надання фінансової допомоги Україні. Це питання особливе. Запропонований нам МВФ і західними урядами 25-мільярдний пакет фінансування при потребі України в 40 мільярдів можна назвати недостатнім. Адже для проведення комплексу необхідних реформ, подолання корупції й усе це в умовах військового протистояння з Росією уряду України треба відшукати ще 15 мільярдів, щоб повернути зовнішні борги, включаючи 3 мільярди тій самій Росії. А до цього треба буде вести з агресором принизливі переговори щодо відстрочки й реструктуризації боргу.

На тлі агресивної путінської політики й закликів світових ЗМІ надати допомогу Україні зброєю й фінансами можливості Німеччини ще далеко не використані. Але не будемо забувати, що у своїх діях фрау бундесканцлерін керується насамперед інтересами власної країни й своєї політичної сили: 2017 року мають відбутися чергові вибори, на яких 66 відсотків виборців прогноують перемогу Меркель, і вона може обійняти посаду канцлера вчетверте. Україна ж за всього трагізму того, що відбувається на Донбасі, залишається для неї поки що лише однією з кількох гарячих точок планети, нехай і розташовано ближче за інших.

На думку авторитетного німецького політолога й історика Герда Кенена, багато хто в Німеччині досі не до кінця розуміє, що відбувається в Росії, й помилково вважає, нібито з Кремлем можна домовитися. І Меркель не

вняток. Тому більшість німців треба ще переконати в тому, що потрібно діяти інакше, не лише шляхом переговорів. Це потенційний електорат, який має право впливати на рішення своїх представників у владі. Такі, зрештою, принципи демократичного суспільства.

Інший німецький експерт, заступник голови комітету з іноземних справ Бундестагу Франц Теннес пояснює точку зору Берліна стосовно зброї для України прагненням уникнути ускладнень із РФ – найбільшим торговельним партнером Німеччини. Ось так, демократія в межах окремо взятої Німеччини й навіть Євросоюзу, але щодо України – тут, виявляється, можна обмежитися глибокою чи дуже глибокою стурбованістю подіями на Донбасі.

Але одна справа працювати з прицілом на майбутні вибори, і геть друга – робити реальні кроки в напрямі якнайшвидшого припинення російської агресії проти України. Завдяки головним західним переговорникам «нормандського формату», тієї ж Ангели Меркель і французького президента Франсуа Олланда, чий натхненні заяви на підтримку України так і не знайшли поки що відповідного відображення у фінансових документах, агресор дістав додаткові важелі впливу на Київ. Пострілом у порожнечу стали й нещодавні грізні обіцянки британського прем'єра Девіда Кемерона вжити жорстких заходів у разі порушення Мінських угод. Незважаючи на захоплення окупантами Дебальцевого вже після оголошеного перемир'я, ані обіцяного прем'єром «туманного альбіона» відключення РФ від міжнародної системи платежів *SWIFT*, ані навіть анонсованої головою МЗС цієї країни Філіпом Хеммондом 10 березня цього року публікації даних щодо особистої статку Путіна і його найближчого оточення на Заході дотепер чомусь не відбулося.

Тим часом Європейський Союз, маючи бажання, міг би досить швидко «загнати» економіку РФ під, так би мовити, «кремлівський плінтус», застосувавши до агресора експортні санкції. На думку німецького політолога, члена експертної ради Комітету Верховної Ради з питань європейської інтеграції Андреаса Умландта, нині проти РФ застосовуються тільки імпорتنі санкції, тобто обмежено поставки певних товарів і послуг, плюс персональні санкції проти найодіозніших представників оточення Путіна. На відміну від них, експортні санкції у вигляді заборони поставок нафти з Росії до країн ЄС мали б значно швидший і масштабніший ефект. Експерт виходить із того, що в структурі російського бюджету значну частину (близько 25 відсотків) становлять саме надходження від нафтового експорту. І якщо Євросоюз може переорієнтуватися на закупівлю нафти в інших країнах, то Росія не має змоги переорієнтувати свій нафтовий експорт на інші ринки через відсутність там відповідної транспортної інфраструктури. Як відомо, більша частина нафти експортується трубопроводами, залишки – танкерами.

Першою таким приклад показала Австралія, яка поряд із уведенням санкцій проти РФ відмовилася від закупівель у неї нафти приблизно на 1 мільярд доларів щорічно. Зважаючи на швидку й негативну реакцію на це МЗС РФ, відмова країни кенгуру від російської нафти стала болісною для Москви, хоча торговельний оборот РФ з Австралією багаторазово менший, ніж із країнами Євросоюзу. І Німеччина, найбільший нафтовий імпортер із РФ, могла би показати іншим приклад такого рішення, незважаючи на існування в країні потужного проросійського енергетичного лобі. Зрозуміло, щоб подолати його опір, будуть потрібні зусилля не тільки уряду Німеччини, а й інших європейських країн-імпортерів. Це складне питання й вирішувати його треба комплексно, включаючи активнішу роботу української дипломатії з роз'яснення європейцям позиції нашої країни й правди про агресію Росії.

Примітна заява, зроблена Ангелою Меркель 30 березня в Гельсінкі за підсумками зустрічі з прем'єр-міністром Фінляндії Александром Стуббом про важливість єдиної позиції ЄС стосовно Росії,

що є передумовою можливості вплинути на неї. Для підтримки країн, залежних від поставок енергоносіїв із РФ, ЄС уже створює єдиний європейський енергоринок. Це дасть їм змогу диверсифікувати одержання енергоносіїв і зменшити залежність від російського монополіста. У цьому контексті можуть бути розглянуті й варіанти заміщення російської нафти сировиною з інших джерел. До того ж і без уведення експортних санкцій проста відмова купувати російську нафту може мати для економіки країни-агресора ті самі наслідки.

Безсумнівно, на цей процес вплине зняття 2 квітня міжнародних санкцій з Ірану, традиційного постачальника енергоносіїв до ЄС. Передусім це істотно знизить ціни. І якщо диверсифікація європейського енергоринку виявиться успішною, жадібний російський монополіст багато втратить. І якщо це буде саме так, то багато що в стратегічній логіці фразу бундесканцлерів стане зрозумілим.

Тим часом, сприймаючи нерішучість провідних західних політиків як слабкість, кремлівський агресор надалі нагнітає обстановку. Один з останніх прикладів – спроба шантажувати Європу й НАТО своєю «раптовою перевіркою» Північного флоту й низки великих з'єднань ЗС РФ. Фактично ці масштабні військові навчання були спробою «відповіді» на військові навчання, що проводилися НАТО.

Німеччина відреагувала на російську «перевірку» стримано. Хоча була тривога, викликана перекиданням до Калінінградської області ракетних комплексів «Іскандер»: звідти вони можуть вражати цілі в усіх країнах ЄС, насамперед у Німеччині. Але залякати ненависний Захід Кремлю не вдалося, спроба шантажу мала протилежний результат. Світ укотре переконався, що собою являють Путін і його феодалний режим і чому він небезпечний для цивілізації. Усі країни Європи, які мають спільний кордон із РФ, нині терміново вживають додаткових заходів зі зміцнення обороноздатності, купляють нове озброєння й відновлюють загальну військову повинність.

Непростою залишається й обстановка на Сході України. Використовуючи останні Мінські угоди як перепоchinoк, агресор і надалі активно накачує створену ним «єрзац-новоросію» новим озброєнням. За даними ГШ ЗСУ, дислоковане на Сході України проросійське угруповання має до 980 танків, 1030 БМП і БТР, до 500 артилерійських знарядь, 420 РСЗВ, 7 установок «Буратино», 130 ЗРК. Усю цю техніку ретельно ховають у віддалених районах. Чисельність угруповання – до 43 тисяч осіб, дві третини з яких – громадяни РФ («добровольці», «відпускники» й кавказькі найманці). Серед них, зокрема, до 9 тисяч кадрових військових ЗС РФ. Організаційно угруповання відповідає прийнятим в армії РФ стандартам механізованих бригад під командуванням російських генералів і офіцерів.

При цьому угруповання постійно збільшується, а перекидання з території РФ живої сили приховується за оголошеною «ДНР» і «ЛНР» «загальною мобілізацією». А ще на території України постійно вторгаються чергові путінські «гуманітарні» конвої. Але всього цього примудряються «не бачити» спостерігачі ОБСЄ, серед яких є й німецькі військові.

Фактично це угруповання є частиною російської армії, замаскованою під якихось «ополченців». Це своєрідна путінська рушниця, що висить на стіні українського Донбасу. Тільки, на відміну від рушниці з відомого крилатого вислову, вона цілком заряджена й уже давно стріляє по інтересах України. І робить це незважаючи на те, є режим припинення вогню чи ні.

Подальших планів Путіна в Європі не знає поки що ніхто. Москва на свій розсуд може зірвати перемир'я в будь-який час, відновити воєнні дії й спробувати захопити нові території. Разом із тим, на думку німецької сторони, можлива й подальша ескалація війни на інших напрямках – у Грузії, Молдові й навіть у країнах Балтії. Не можна виключати й прагнення агресора максимально закріпитися на Сході України, щоб ускладнити потенційно можливий наступ ЗСУ для силового розв'язання конфлікту. При цьому Путін від імені своїх маріонеток на Донбасі постійно шантажує Київ загрозою наступу й захоплення нових українських територій. А ті ще пишуть на своїх танках «На Маріуполь!», «На Київ!», «На Варшаву!», «На Берлін!»... Цікаво, навіщо. Невже лише для дезінформації?

зв'язки

Чи піде Європа за нас вмирати?

Європейський Союз не має наміру військового втручання в конфлікт на Сході України. Цю тезу від різних політиків та в різних інтерпретаціях ми чуємо вже майже рік. Нещодавно російські ЗМІ розтиражували чергову заяву на цю тему від посла Євросоюзу в РФ Вігаудаса Ушацкаса. В інтерв'ю діловій газеті *Verslo zinios* пан посол заявив: «Потрібно визнати, що ми не підемо воювати й вмирати за Україну, не підемо міняти Росію, тому що ми цього не зробимо».

Говорячи про надання військової допомоги Україні, він зазначив, що адміністрація США стурбована тим, які будуть наслідки, якщо буде надана військова допомога, і якою може бути відповідь Росії. «Це дуже серйозні питання, тому що ризик та загрози – реальні», – додав В. Ушацкас.

Між іншим Литва відіграє величезну роль у прийнятті Брюсселем позитивних рішень щодо допомоги Україні. Так, уже 11 країн Євросоюзу направили нам військово-технічну допомогу. Однак якщо Вільнюс і Варшаву називають проукраїнським лобі в ЄС, то стосовно Німеччини частенько кажуть зворотнє.

Зі звинуваченнями в тому, що в Берліні необ'єктивно оцінюють ситуацію в нашій країні цілковито не згоден **надзвичайний і повноважний посол України у ФРН Андрій Мельник**. Він вважає, що в німецькому політикумі та суспільстві існує значна підтримка України, а українці, у свою чергу, бачать посилення ролі

Німеччини передусім у контексті Мінських переговорів. «Насмілюся сказати, що проукраїнський пул німецьких політиків існує і очолює його особисто федеральний канцлер», – зазначив А. Мельник в ексклюзивному інтерв'ю агентству «Інтерфакс-Україна».

За його словами, практично в усіх політичних партіях – від провладних до опозиції – є багато впливових політиків вищого ешелону, які глибоко залучені в українські події. «Наприклад, за останній час не було жодного засідання комітету із закордонних справ та з питань ЄС Бундестагу, де не звучало б українське питання. На нашому боці правда, і тому кількість політиків – симпатиків України зросла дуже серйозно, про це можна сміливо казати», – наголосив дипломат.

Німеччина, вважає А. Мельник, стала економічним і політичним лідером в Європі, зокрема й у контексті розв'язання кризи на Донбасі, однак вона розуміє необхідність залучення до вирішення проблемних питань інших потужних держав ЄС. За словами посла України у ФРН, українці посилення ролі Німеччини відчують по-особливому, насамперед з огляду на Мінські переговори. І навіть дипломатична ініціатива щодо залучення Франції до переговорів у Мінську, яка виходила від німецької сторони, була необхідною, «щоб показати: це – політика тандема двох великих держав, котра спирається на згоду всього Європейського Союзу в координації із США». «А взагалі крок канцлера Німеччини, яка спільно з французьким президентом взяла на себе роль лідера з розв'язання конфлікту на Сході України, є справді безпрецедентним у новітній історії», – вважає український посол, додаючи, що саме в Берліні розташовано той «телефон, котрим можна зателефонувати в Європу», про який колись запитували американські політики.

Я. С.